

DOSAD NEPOZNATI HOMMAGE IVANA BRKANoviĆA
USPOMENI ALBE VIDAkoviĆA

UDK: 783

78.071.1 Brkanović, I.

Pregledavajući nedavno u bivšim prostorijama Instituta za crkvenu glazbu na Kaptolu ostavljeni notni arhiv te ustanove, među raznim (notnim) partiturama zapažena je, po svemu sudeći dosad bibliografski neregistrirana, *Missa Sanctae Mariae ad Nives* iz 1965. godine Ivana Brkanovića, napisana “in memoriam Albe Vidaković” i njemu posvećena (“dedicata”).

O genezi tog svog opusa, Brkanović je na kraju *Mise* ostavio u *Napomeni* ovaj zapis:

Ovu missu komponirao sam na poticaj Abbe Vidakovića. Naime, posljednje nedjelje na kojoj je dirigirao Katedralnim zborom susreli smo se poslije Sv. misse. Razgovarajući o svemu, predložio mi je da napišem troglasnu misu za muški zbor Katedrale (eventualno sa solistima) koju bi on nastudirao i izveo na Božić. Ja sam mu obećao da ću učiniti. Njegova smrt koja je uslijedila iznenadno nekoliko dana nakon toga razgovora, neobično me potresla, tako da dugo iza tog događaja nisam ništa komponirao. Eto, tek za godišnjicu njegove smrti bila je missa napisana izuzev Agnusa kojeg ovih dana dovrših, i otkupih svoj dug.

U ovoj missi upotrijebio sam koralnu melodiju na kojoj se pjeva glagolska missa u mom rodnom mjestu. To mi je pomoglo da postignem potrebni religiozni ugođaj djela. Stoga sam i nazvao missa Sniježne Gospe, kojoj je mjesna crkva moga rodnoga mjesta posvećena. Spomenuta koralna melodija naznačena je u početnim taktovima Glorie i Creda. U Sanctusu sam upotrebio melodiju Radosne pjesme koja se kod nas pjeva o Sv. Luki. [...]***

U nastavku Brkanović piše o rješavanju nekih tehničkih problema tog djela, o čemu će se govoriti kasnije.

* Ta koralna melodija glasi: [dodatak L. Ž.-a]

** Zbog početka te melodije s predratkom, Brkanović je pod tu notu dodavao (uzdah) O ispred riječi Sanctus. (v. pr. 2 na kraju teksta).

Misa se sastoji od (predkoncilski) uobičajenih šest stavaka (*Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus, Benedictus, Agnus Dei*). Pisana je za 3 sola (dječji [Brkanović: "dječački"] sopran [ili ženski alt], tenor i bariton), muški zbor i orgulje. Partitura obuhvaća 85 stranica notnog teksta plus naslovnu (1) i 2 stranice *Napomena*, a stavci su ostvareni muziciranjem solista, zbora i orgulja, i broje: *Kyrie* 101 takt, *Gloria* 149 taktova, *Credo* 322 takta, *Sanctus* 60 taktova, *Benedictus* 27 taktova, *Agnus Dei* 62 takta - ukupno 721 takt. Na dnu posljednje stranice dodatak: *Hvala ti, Bože!* i nadnevak završetka: 10. VII. 1965.

Što se tiče dijela teksta iz *Napomena* koji se odnosi na rješavanje nekih tehničkih (izvođačkih) problema, on glasi:

Upute za izvedbu:

Fugirani stav Credo na tekst "Et i terum venturus est." ritmizirao sam malo neobično, zašto sam našao opravdanja u koralnoj missi.

Ako bi to jako vrijeđalo akcentaciju latinskog jezika onda se može u zbornoj dionici ovako priritmizirati:

Gdje je ritmička dimenzija onda ovako:

Za slučaj da se ne nađe dječjački sopran koji je kao solista predviđen, može istu dionicu pjevati ženski alt. Na nekim mjestima kod soprana označio sam punktirane note (osia), to jest, može se niža nota izraditi ukoliko sopran ima poteškoća s visokom notom. Sva druga uputstva i želje može izvođaču autor dati i usmeno, ukoliko to Gospod dopusti, jer u Njegovim su rukama vremena moja.

Autor

U Zagrebu 10. VII. 1965.

Premda je od tada proživio punih 26 godina (umro je u veljači 1987.), Brkanović nije bio u prilici niti dati usmena uputstva izvođačkim problemima, niti čuti to svoje djelo. Ono je do dana današnjega ostalo "mrtvo slovo na papiru". To je velika šteta, jer se po snazi izraza, artističkoj dorečenosti i umjetničkom dosegu radi o zaista velebnom djelu. Nastalo u ozračju brkanovićevskog zvukovlja, ono stoji kao dostojan nastavak onih autorovih zrelih radova koji su slijedili nakon *Triptihona*. Posebno se to odnosi na djelo *Stabat Mater / Gospin plač*, kome *Misa* stoji kao svojevrсна predujmica. A stoji i kao dostojan zvučni spomenik jednog čvrstog prijateljstva kakvo je bilo između ta dva glazbenika u sreći i jadu vremena u kojem su živjeli i djelovali.

Na kraju, evo četiri znakovita (notna) primjera iz *Mise*:

PRIMJER 1.: ZA DRAMATIKU (IZ CREDA)

Maestoso ♩ = 84

The image shows a musical score for a section of a Mass (Credo). It consists of two systems of staves. The first system includes a vocal line with lyrics "Cru-cifix sus e-ti-a pro" and piano accompaniment. The second system includes a vocal line with lyrics "no-bis sub Pon-ti-o Pi-la-to" and piano accompaniment. The score is marked "Maestoso" with a tempo of ♩ = 84. The key signature is one flat (B-flat major/D minor). The time signature is 3/4. The score features various musical notations including dynamics (mf, f, p), articulation (accents, slurs), and phrasing slurs. The vocal line is in a soprano or alto register, and the piano accompaniment is in the right hand of a grand piano.

Larghetto ♩ = 63

S. *mp* pass- us et se pul- tus est pass- us et se pul- tus est

T. *mp* pass- us et se pul- tus est pass- us et -

B. *mp* pass- us pas - sus et se

p

se pul- tus est

se - pul- tus est

pul- tus est

PRIMJER 2.: ZA LIRIKU (SANCTUS)

Lento ♩ = 50

The first system of the musical score is for the beginning of the piece. It includes a Coro section with Tenor (T.) and Bass (B.) staves, and a piano accompaniment with Treble and Bass clefs. The tempo is marked *Lento* with a quarter note equal to 50 beats per minute. The piano part begins with a mezzo-forte (*mf*) dynamic and features a steady eighth-note accompaniment in the bass and a more melodic line in the treble.

The second system shows the vocal entry for the Sanctus. The Tenor (T.) staff has the lyrics: "San- ctus San- ctus Sa- - - ctus O San- ctus San- ctus". The piano accompaniment continues with the same rhythmic pattern as in the first system, providing harmonic support for the vocal lines.

T. Do - - mi - nus - - - O San - ctus De - us

B.

T. San - - ctus Do - mi - nus De - us Sa - - ba - oth

B.

PRIMJER 3.: ZA POLIFONIJU (FUGHETTA, ZAVRŠETAK CREDI)

Maestoso > = 84

Et vi- tam ven- tu- ri sae- cu- li

T. *f*

B. *f* Et

A -- -- men A -- -- men A -- --

vi- tam ven- tu- ri sae- cu- li A -- --

f Et vi- tam ven-

A - men A-men a- men a- men Et vi- tam ven-

- a- men A - men A- - men

tu- ri sae- cu- li A- - -

tu- ri sae- cu- li A- - - men

A - men A-men A-men A- - men A- - men

- - men A- - - - - men A- men

A - - - men et vi- tam ven- tu ri, et vi- tam ven-

A - - men Et vi- tam ven- tu- ri sae-

A- men A- -men A- -men A- -men

tu- ri sae- cu- li A- - men et

- cu- li A- - - men *f* A- - - - men

A- men A- - - - men A- - - - - men

vi- tam ven- tu- ri sae- cu- li A- - -

Et vi- tam ven- tu- ri sae- cu- li

A- men Et vi- tam ven- tu- ri sae- cu-

- men A- - men A A

et vi- - tam ven- tu- ri sae-cu- li ven- tu- ri sae- cu-

li A- - men A- men

poco rit.

men A- men A- -

li A- men A- -

A- - men A- men A- - men A- -

men

men

men

PRIMJER 4.: ZA SVRŠETAK DJELA (MOLBA ZA MIR)

The musical score is arranged in three systems. The first system is for Soli voices (Soprano, Tenor, Bass) and includes lyrics: 'do- na do- na no- bis pa- cem f do- - na'. The second system is for the Coro (Chorus) with lyrics: 'Do- na no- bis do- na ff no- bis do- na'. The piano accompaniment is shown in the third system with dynamics *p*, *ff*, and *mf*. The score includes various musical notations such as clefs, time signatures, and dynamic markings.

S. do- na no- bis pa- cem

T. do- na no- bis pa- cem

B. do- na no- bis pa- cem

no- bis pa- cem do- na no- bis pa- cem

T. no- bis pa- cem do- na no- bis pa- cem

B. no- bis pa- cem

The musical score is written in a key signature of one flat (B-flat) and a 4/4 time signature. It features five systems of staves. The first system contains the vocal parts for the Soli: Soprano (S.), Tenor (T.), and Bass (B.). The second system contains the vocal parts for the Coro: Tenor (T.) and Bass (B.). The third system contains the piano accompaniment, with a grand staff (treble and bass clefs). The lyrics are: 'do- na no- bis pa- cem' for the Soli parts, and 'no- bis pa- cem do- na no- bis pa- cem' for the Coro parts. The piano accompaniment consists of chords and melodic lines in both hands.